

Педагогічні науки

УДК 37.378.1. 378.14

Буданова Ліана Георгіївна

доктор педагогічних наук, доцент,

завідувач кафедри іноземних мов

Національний фармацевтичний університет

Буданова Лиана Георгиевна

доктор педагогических наук, доцент,

заведующий кафедрой иностранных языков

Национальный фармацевтический университет

Budanova Liana

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Head of the Department of Foreign Languages

National Pharmaceutical University

Буданова Валентина Єгорівна

викладач-методист вищої категорії

Коледж національного фармацевтичного університету

Буданова Валентина Егоровна

преподаватель-методист высшей категории

Колледж национального фармацевтического университета

Budanova Valentyna

Teacher-Methodologist of the highest category

College of National Pharmaceutical University

СУТЬ І ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІННОВАЦІЙНИХ

ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ

СУЩНОСТЬ И ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА ИННОВАЦИОННЫХ

ТЕХНОЛОГИЙ ОБУЧЕНИЯ

ESSENCE AND GENERAL CHARACTERISTICS OF INNOVATION TEACHING TECHNOLOGIES

Анотація. У статті порушено проблему інноваційної спрямованості педагогічної діяльності на сучасному етапі розвитку вищої освіти. Проаналізовано ряд обставин, що визначають актуальність і необхідність інноваційної спрямованості педагогічної діяльності, а саме: соціально-економічні перетворення і науково-технічний прогрес, посилення гуманітаризації змісту освіти, ставлення викладачів до самого факту освоєння та використання педагогічних нововведень, конкурентоздатність закладів освіти. Доведено, що упровадження інноваційних технологій навчання надають широкі можливості для навчальної діяльності, підвищують мотивацію, розвивають самостійність, забезпечують індивідуалізацію та диференціацію освітнього процесу.

Ключові слова: інноваційні технології, соціально-економічні перетворення, педагогічні нововведення, індивідуалізація, диференціація, освітній процес.

Аннотация. В статье затронута проблема инновационной направленности педагогической деятельности на современном этапе развития высшего образования. Проанализирован ряд обстоятельств, определяющих актуальность и необходимость инновационной направленности педагогической деятельности, а именно: социально-экономические преобразования и научно-технический прогресс, усиление гуманитарной составляющей образования, отношение преподавателей к самому факту освоения и использования педагогических новшеств, конкурентоспособность учебных заведений. Доказано, что использование инновационных технологий обучения предоставляют широкие возможности для учебной деятельности, повышают мотивацию,

развивают самостоятельность, обеспечивают индивидуализацию и дифференциацию образовательного процесса.

Ключевые слова: *инновационные технологии, социально-экономические преобразования, педагогические новшества, индивидуализация, дифференциация, образовательный процесс.*

Summary. *Nowadays social and economic environment, the level of education depends to effectiveness of learning technologies introduction, based on new methodological principles, modern didactic principles and psychological and pedagogical theories that develop an active approach to learning. Innovative orientation of the educational process organization leads to social and economic transformations that require a corresponding renewal of educational policy, the desire of educators to master and use pedagogical novelties.*

The article deals with the problems of innovative orientation of pedagogical activity at the present stage of higher education development.

Analysis of scientific and pedagogical literature (Glushman, Dubaseniuk, Dubrovsky, Shchedrovitsky, Maddux, Marchesson, Nagata, Nagel, Oliva and others) allowed to highlight a number of circumstances that determine the relevance and necessity of pedagogical activity innovative orientation at the present stage of higher education development.

We have already analyzed numerous of circumstances that determine the urgency and necessity of pedagogical activity innovation orientation, such as: social and economic transformations, scientific and technical progress, humanization strengthening in the educational content, teachers' attitude towards the actual development and usage of pedagogical innovations, educational institutions competitiveness. It has been proved that the introduction of innovative teaching technologies provides wide opportunities for educational activities, increase motivation, develop autonomy, provide individualization and differentiation of educational process.

Key words: *innovative technologies, social and economic transformations, pedagogical innovations, individualization, differentiation, educational process.*

Серед пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку вищої освіти в контексті євроінтеграції України визначено проблему постійного підвищення якості освіти, модернізацію її змісту та форм організації освітнього процесу. У сучасному соціально-економічному середовищі рівень освіти значною мірою залежить від результативності запровадження технологій навчання, що ґрунтуються на нових методологічних засадах, сучасних дидактичних принципах та психолого-педагогічних теоріях, що розвивають діяльнісний підхід до навчання. Інноваційну спрямованість організації освітнього процесу зумовлюють соціально-економічні перетворення, які вимагають відповідного оновлення освітньої політики, прагнення педагогів до засвоєння та використання педагогічних новинок. Велику роль відіграє конкуренція закладів вищої освіти, яка стимулює пошук нових технологій, форм, методів організації освітнього процесу, диктує відповідні критерії щодо підбору науково-педагогічних кадрів.

Аналіз науково-педагогічної літератури (Глушман, Дубасенюк, Дубровский, Щедровицкий, Maddux, Marchesson, Nagata, Nagel, Oliva та інші [7-10]) дозволив виокремити ряд обставин, що визначають актуальність і необхідність інноваційної спрямованості педагогічної діяльності на сучасному етапі розвитку вищої освіти.

По-перше, соціально-економічними перетвореннями і науково-технічним процесом, що зумовлюють необхідність докорінного оновлення системи вищої освіти, методології й технології організації освітнього процесу у закладах вищої освіти. Інноваційна спрямованість діяльності

викладачів та студентів передбачає створення, освоєння й використання педагогічних нововведень, виступає засобом оновлення освітньої політики.

По-друге, посилення гуманітаризації змісту освіти, неперервні зміни обсягу, складу навчальних дисциплін, уведення нових спеціальностей, нових навчальних предметів, елективних курсів потребують постійного пошуку нових організаційних форм, технологій навчання. У зв'язку з цим зростає роль і значення викладача як генератора педагогічних ідей.

По-третє, зміна характеру ставлення викладачів до самого факту освоєння та використання педагогічних нововведень. У сучасній системі освіти інноваційна діяльність набуває все більше вибіркового та дослідницького характеру. Посилюється ступінь свободи викладача, який раніше діяв у жорстко регламентованих умовах.

По-четверте, входження закладів вищої освіти у ринкові відносини, виникнення нових типів недержавних закладів освіти різних форм власності, створює реальну ситуацію їх конкурентноздатності.

Модернізація системи освіти пов'язується, насамперед, із упровадженням освітнього середовища інноваційних технологій, в основу яких покладені цілісні моделі освітнього процесу, засновані на діалектичній єдності методології та засобів їх здійснення.

Останні десятиліття в педагогічну науку досить широко увійшов у вжиток термін «інноваційні технології навчання». Перш ніж розглянути суттєві ознаки інноваційних технологій навчання, уточнимо ключові поняття «інновація» та «технологія навчання».

Термін «інновація» вперше з'явився в XIX столітті й означав процес трансферу (лат. *transfere* – переносу, переміщую) елементів однієї культури (звичаїв, традицій, способів життєдіяльності, виробництва, технологій тощо) в іншу.

У ході наукового пошуку виявлено, що у XX столітті у довідниковій літературі також спостерігається вживання терміна «інновація». Так, у

спеціалізованих словниках поняття «інновація» розглядається у контексті змісту певної наукової галузі, а у педагогічних словниках семантичне значення слова «інновація» поступово диференціюється.

Розбіжності в тлумаченнях полягають у різноманітності визначень науковцями – Дичківська та Карпова [2], сутнісного ядра досліджуваного поняття. Неоднозначність трактування терміна «інновація» також пояснюється особливостями походження слів у мовах романо-германської групи, що проявляється в традиції об'єднувати в одному понятті кілька дещо не зовсім однозначних понять. У даному випадку це простежується в ототожненні двох понять – інновація (як результат) та інноваційний процес.

Аналізуючи суть поняття «інновація», науковці Г.І. Герасимов та Л.В. Ілюхіна [3] наголошують, що неможливо повністю визначити його зміст сутоетимологічних чи лінгвістичних коренів, оскільки при лінгвістичному чи етимологічному тлумаченні інколи дуже далеко дистанціюється етимологічна природа терміна, його усталене в теорії значення та вкладений у нього смисл при переносі в інший ареал використання.

На поліфункціональності інноватики наголошували ще Г. Тард, Й. Шумпетер, М.Г. Кондратьєв, які вважаються засновниками інноватики як науки.

У ході наукового пошуку виявлено, що новація (лат. novatio – оновлення, зміна) – це продукт інтелектуальної діяльності людей, оформлений результат фундаментальних, прикладних чи експериментальних досліджень у будь-якій сфері людської діяльності, спрямований на підвищення її ефективності. Новаціями є знання: нові ідеї, теорії, відкриття, винаходи, технології тощо.

Виявлено, що більшість дефініцій «інновація» засновані на концепції Й. Шумпетера [5], який використовував це поняття в якості позначення

практичного засобу для задоволення нової чи вже відомої потреби суспільства. Вчений вважав відкриття, винахід нового початковою подією, а впровадження – завершальною подією, розглядаючи інновації з погляду практичного використання.

Отже, педагогічна інновація – це цілеспрямоване і кероване внесення прогресивних змін в освітню практику шляхом створення, розповсюдження та освоєння новоутворень.

Вчені Лапин, Пригожин, Сазонов, Толстой, Stevick [4, 6], розрізняють (залежно від предметного змісту новації) такі види нововведень: техніко-технологічні, соціально-економічні, організаційно-управлінські та комплексні, що є органічним поєднанням двох або всіх означених видів.

У свою чергу, К. Ангеловські, М.М. Поташник [1] поділяють педагогічні інновації на такі групи:

Перша група: залежно від сфери здійснення – інновації в змісті освіти (навчальні програми, підручники, посібники тощо); в технології навчання та виховання; в організації педагогічного процесу, в управлінні освітою, в освітній технології.

Друга група: залежно від способу здійснення інновацій – систематичні, планові, стихійні, спонтанні або випадкові.

Третя група: залежно від широти та глибини інноваційних перетворень – модифікаційні (локальні), комбінаторні, радикальні (фундаментальні, глобальні, базові).

Четверта група: залежно від характеру походження інновації – зовнішні, внутрішні.

П'ята група: залежно від рівня релевантності – «класичні», довготривалі та тимчасові інновації. На думку науковців, «класичні» нововведення характеризуються найвищим рівнем інноваційного

потенціалу. В них проявляються в тій чи іншій мірі всі критерії релевантності, що забезпечує їх постійний саморозвиток.

Як відомо, формування інноваційної спрямованості передбачає використання певних критеріїв, що дають можливість судити про ефективність того чи іншого нововведення. У науковій літературі виділяють такі критерії: новизни, що дає змогу визначити рівень новизни досвіду (розрізняють абсолютний, локально-абсолютний, умовний, суб'єктивний рівні новизни); оптимальності, що сприяє досягненню високих результатів за найменших витрат часу фізичних, розумових сил; високої результативності, що означає певну стійкість позитивних результатів у діяльності вчителя; можливості творчого запровадження інновацій у масовому досвіді, яке передбачає придатність апробованого досвіду для масового впровадження у закладах вищої освіти.

З'ясовано, що вперше термін «технологія» у контексті педагогічного процесу з'явився у 20-ті роки ХХ ст.

За визначенням Асоціації з педагогічних комунікацій та технологій США, «освітня технологія» – комплексний, інтегрований процес, що включає людей, ідеї, засоби і способи організації діяльності для аналізу проблем планування, забезпечення, оцінювання та управління розв'язком, що охоплюють усі аспекти засвоєння знань.

Термін «освітня технологія» з'явився в педагогіці порівняно недавно. Як відомо, у 30-ті роки в США розпочалася технологічна революція в освіті, що породила дискусію про сутність, предмет, концепції, дефініції й джерела розвитку освітньої технології. Відбулася трансформація терміну – від «технології в освіті» до «технології освіти».

Поряд із «освітньою технологією» у педагогічній теорії використовується й поняття «педагогічна технологія», яке визначається як сукупність психолого-педагогічних настанов, що визначають спеціальний набір і компонування форм, методів, способів, прийомів, виховних засобів.

Технологія розробляється під конкретний педагогічний задум, в основі лежить певна методологічна, філософська позиція автора.

Технологія передбачає взаємопов'язану діяльність педагога й студентів із урахуванням принципів індивідуалізації та диференціації, оптимальної реалізації людських і технічних можливостей, діалогічного спілкування. Органічною частиною педагогічної технології є діагностичні процедури, що містять критерії, показники та інструментарій вимірювання результатів діяльності.

Висновок. На основі узагальнення категоріальних ознак поняття «інновація» визначено як цілеспрямований, спеціально технологічно організований, керований процес практичної реалізації суб'єктами інноваційної діяльності нових ідей, теорій, технологій з метою зміни педагогічної системи та переведення її на якісно новий рівень функціонування й результатів. Критеріями, що визначають їх сутність, виступають такі ознаки як новизна, практична реалізація, ефективність змін педагогічної системи, цілеспрямованість, неперервність, керованість дій суб'єктів нововведень.

У процесі дослідження встановлено різні підходи до трактування поняття «технологія навчання», його структури. Серед великої кількості трактувань виділено три ключових слова: засоби, методи та форми. На наш погляд, ці поняття й становлять сутність (ядро) терміна «технологія» стосовно організації педагогічного процесу.

Упровадження інноваційних технологій навчання є пріоритетним напрямом і головним фактором реформування вітчизняної системи вищої освіти. Водночас, упровадження інноваційних технологій навчання дозволяє створити принципово нову інформаційну освітню сферу, що надає широкі можливості для навчальної діяльності, підвищує мотивацію, розвиває самостійність, забезпечує індивідуалізацію та диференціацію освітнього процесу, сприяє модернізації традиційної системи навчання та

створенню конкурентоспроможної системи освіти. Управління процесом інновації є основним механізмом, який визначає якість самої інновації та якість освіти в цілому.

Література

1. Ангеловски К. Учителя и инновации: кн. для учителя: пер. с макед. Москва: Просвещение, 1991. – 156 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Герасимов Г. И., Илюхина Л. В. Инновации в образовании: сущность социальные механизмы. Ростов н/Д: НМД «Логос», 1999. – 136 с.
4. Лапин Н.И., Пригожин А. И., Сазонов Б. В., Толстой В. С. Нововведения в организациях. Общая часть исследовательской программы. Структура инновационного процесса. Труды конференции. Москва: ВНИИ системных исследований, 1981. – С. 5-23.
5. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия: пер. с нем., англ. Москва: Эксмо, 2008. – 863 с.
6. Stevick E. W. Teaching and Learning Languages. Cambridge: Cambridge University Press, 1992. – 215 p.
7. Maddux C. D. The State of the Art in Web-Based Learning. Computers in the Schools. 1996. – Vol. 12. – № 4. – P. 63–71.
8. Nagel P. S. E-mail in the Virtual ESL/EFL Classroom. Internet TESL Journal. – Vol. 5. – № 7. – July 1999.
9. Nelson M. R. E-Books in Higher Education: Nearing the End of the Era of Hype? EDUCAUSE Review. – 2008. – Vol. 43. – № 2. – P. 40–56.
10. Oliva M., Pollastrini Y. Internet Resources and Second Language Acquisition: An Evaluation of Virtual Immersion. Foreign Language Annals. – 1995. – Vol. 28. – № 4. – P. 551–563.

11.Outcomes Advanced Student’s Book. Cengage Learning EMEA, 2012. –
181 p.